

PROPAGANDA COMUNISTĂ PENTRU AGRICULTURA COLECTIVIZATĂ ÎN SATUL ROMOS DIN JUD. HUNEDOARA

*

COMMUNIST PROPAGANDA FOR COLLECTIVE AGRICULTURE IN ROMOS VILLAGE FROM HUNEDOARA COUNTY

*

PROPAGANDE COMMUNISTE POUR L'AGRICULTURE COLLECTIVE AU VILLAGE DE ROMOS DANS LE COMTÉ DE HUNEDOARA

Prof. drd. Adela Emanuela ORDEAN¹

Rezumat: *Aflată în paralel cu rezistența țărănească și represiunea comunistă, propaganda pentru agricultura colectivizată a cunoscut o amplă activitate la nivelul așezării transilvănene Romos, iar aceasta cu atât mai mult cu cât în zona de cercetare procesul de transformare socialistă a agriculturii s-a încheiat abia în februarie 1962. Pornind de la memoria colectivă și vocea presei (regionale) scrise, prezentul studiu are drept scop cercetarea în vederea cunoașterii fenomenului de propagandă și agitație comunistă asupra țărănimii romosane în perioada 1949-1962.*

Cuvinte cheie: *Romos, colectivizarea agriculturii, propagandă comunistă, memorie colectivă, „Drumul socialismului” - publicație periodică.*

*

Abstract: *In parallel with peasant resistance and communist repression, propaganda for collectivized agriculture was widely used in the Transylvanian settlement Romos, and this all the more so as in the area of research the process of socialist transformation of agriculture was completed only in February 1962. Starting from the collective memory and the voice of the (regional) written press, the present study aims at research in order to know the phenomenon of communist propaganda and agitation on the Romos peasantry during 1949-1962.*

Key words: *Romos, collectivization of agriculture, communist propaganda, collective memory, „Drumul socialismului” - periodical.*

*

Résumé: *Parallèlement à la résistance paysanne et à la répression communiste, la propagande pour l'agriculture collectivisée se généralise dans le village Romos de Transylvanie, d'autant plus que le processus de transformation socialiste de l'agriculture dans la zone de recherche ne s'achève qu'en février 1962. Partant de la mémoire collective et de la voix de la presse écrite (régionale), la présente étude vise à rechercher afin de connaître le phénomène de propagande et d'agitation communistes sur la paysannerie à Romos durant la période 1949-1962.*

Mots clés: *Romos, collectivisation de l'agriculture, propagande communiste, mémoire collective, „Drumul socialismului” - périodique.*

¹ Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Școala Doctorală „Istorie. Civilizație. Cultură”; Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu” Orăștie, jud. Hunedoara.

Pă ne-aduna mai toată duminica și venea și ne explica și cutare.

[...] Cum lucrăm și ce ne plătește și cum.

(Nicolae Lomonar)

De la raionul oraș [spuneau] că-i bine! Să ne înscriem acolo că 'colo îi bine!

Că trăim mai bine, nu mai dăm dare, nu mai dăm cote, nu mai dăm nimic.

(Ioan Lomonar)

[...] li se impunea [profesorilor] să meargă din casă-n casă

să lămurească oamenii să să-nscrie la colectiv.

(Anuța Ivan)

De-a lungul derulării procesului de colectivizare a agriculturii, zona de cercetare, asemenea altor spații geografice, nu a fost lipsită de fenomenul propagandei și agitației comuniste. Periodicul „Drumul socialismului” reflectă cu claritate politica regimului, în timp ce istoria orală, inevitabil, face referire la munca de lămurire a comuniștilor.

Metoda propagandei reprezintă una dintre armele principale, de inspirație sovietică, pe care partidul se baza în materializarea acțiunilor țintite. Obiectivul era unul singur: edificarea „omului nou”, care „indiferent dacă era sau nu membru de partid, trebuia să fie un militant, un luptător plin de abnegație, de entuziasm, de eroism, să creadă necondiționat în cuvântul partidului și să aibă o „înaltă conștiință comunistă”, partinică, să fie ateu, să urască profund orânduirea capitalistă, să nu se plângă niciodată de nimic, să creadă în prezentul și mai ales, în viitorul fericit al lui și al copiilor lui. Ziua trebuia să muncească din greu, iar noaptea trebuia să studieze doctrina marxist-leninistă și, mai ales, discursurile conducătorilor, hotărârile congreselor și ale conferințelor de partid, să aibă încredere totală în linia partidului și s-o urmeze, neabătut. „Omul nou” trebuia să nu cunoască altă religie decât învățătura și cuvântul partidului, să nu ezite să-și denunțe prietenii, părinții, frații atunci când aceștia cârteau împotriva partidului”².

După cum remarca istoricul Eugen Denize, „la sate, agitația politică avea sarcina de a lămuri țărănimea asupra politicii partidului și a măsurilor guvernului în folosul ei și pentru îngrădirea exploatării, trebuia să scoată în evidență foloasele asocierii în vederea lucrării pământului cu mijloace mecanizate, importanța fermelor de stat și a Stațiunilor de Mașini și Tractoare, să lămurească, în ultimă instanță, pe țărani că singura cale prin care ei pot scăpa de exploatare și de sărăcie este aceea a marii gospodării agricole colective”³.

După cum o confirmă inclusiv sursele de care dispunem, și la nivelul satului Romos agitația politică s-a manifestat sub cele trei forme pe care, de altfel, Eugen

² Eugen Denize, *Propaganda comunistă în România (1948-1953)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2011, pp. 29-30.

³ *Ibidem*, p. 68.

Denize le amintește în lucrarea *Propaganda comunistă în România (1948-1953)*: orală, scrisă și vizuală⁴.

În cadrul interviurilor de istorie orală, memoria bătrânilor satului lasă în urmă imaginarea agitației comuniste, bineînțeles în vederea construirii socialismului agrar. În direcția cercetării, săteanul Nicolae Lomonar relatează: „Pă ne-aduna mai toată duminica și venea și ne explica și cutare”⁵. Întrebat fiind care era mesajul propagandiștilor, săteanul răspunde: „Cum lucrăm și ce ne plătește și cum. Da' noi aveam informații di' pe alte locuri unde or' făcut colectivul înaintea noastră”. În continuare, interviueatul completează: „În '49, eu aveam unu' cătană, unu' Olteanu Dumitru de la Sânnicolau Mare, primu' colectiv pe țară acolo s-o făcut, în Banat la Sânnicolau Mare. L-arăta pe tatăso, ciurdar o' fost, l-arăta pe tatăso cum ședea întră saci deia de urzică, cu doi cai pogani, și cum îi ducea de la colectiv acasă”⁶.

Ioan Lomonar își amintește de agitația politică venită de la nivelul raionului Orăștie. Mesajul propagandistic – cu referire la intrarea în gospodăria colectivă – adus de agitatori la nivelul zonei de cercetare insista asupra beneficiilor oferite de agricultura socialistă. În acest sens, interviueatul relatează: „De la raionul oraș [spuneau] că-i bine! Să ne înscriem acolo că 'colo îi bine! Că trăim mai bine, nu mai dăm dare, nu mai dăm cote, nu mai dăm nimic”⁷.

Același interviueat relevă, în continuare, o întâmplare pe care o datează a fi în anul 1952: „O' dus pe bunu' și pe tata în '52. [I-a dus pe romosani să vadă] primu' colectiv care s-o făcut în plasa Orăștie... i-o dus să vadă [pe] mulț' din Romos, să vadă colectivul la Jibăt⁸, și oamenii de-acolo, săracii, [spuneau]: Drajii mei, mai bine să muriț', să nu vă-scrieț'!”⁹.

O experiență interesantă este evocată de săteanca Anuța Ivan, care aduce în discuție implicarea forțată a dascălilor în acțiunea propagandistică. Bineînțeles, premisa de la care politicul pleca avea la bază imaginea și vocea dascălului la nivelul lumii rurale.

„Încep cu anul 1949-'50, când Liceul „Aurel Vlaicu” Orăștie a fost desființat, și în sat la noi au venit profesori de elită a liceului, care făceau naveta peste deal, veneau 5 km în fiecare zi. L-am avut profesor pe Gheorghe Tămaș, profesor de limba română, și li se impunea [profesorilor] să meargă din casă-n casă să lămurească oamenii să sânscrie la colectiv. Asta era prin anii '50. Și Gheorghe Tămaș [era obligat] să scrie articole la gazeta de perete. Ș-a scris un articol în care spunea că ar fi cazul să sântârzie cu colectivizarea [pentru] că oamenii nu sunt pregătiți pentru așa ceva. Pentru că a îndrăznit să spună așa ceva l-au mutat din Romos în comuna Balșa, peste Murăș, un sat fără electricitate, fără nimic, și noi atunci eram de fapt fără electricitate”¹⁰.

⁴ *Ibidem*, pp. 60-61.

⁵ Interviu cu Nicolae Lomonar (n. 1926, Romos), realizat la Romos în data de 3 decembrie 2014.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Interviu cu Ioan Lomonar (n. 1940, Romos), realizat la Romos în data de 22 februarie 2015.

⁸ Localitatea Șibot, jud. Alba.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Interviu cu Anuța Stăncioiu (n. 1938, Romos), realizat la Romos în data de 14 aprilie 2015.

Vocea istoriei orale aduce și imaginea propagandei desfășurate în anul 1962 – sfârșitul procesului de colectivizare a agriculturii – prin memoria săteanului Damian Lomonar: „Cum să spun, o' fost o propagandă pe țara întregă și toată lumea o' înțales că nu să mai poate altfel. Satele vecine încă erau înainte cu mult făcute colectiv, la Vinerea, la Turdaș, o' fost mai înainte făcut ca la noi aici”¹¹.

Organul Comitetului Regional Hunedoara al PMR și al Sfatului Popular Regional, „Drumul socialismului”, deține, după cum am precizat în partea de început, articole propagandistice care cuprind, printre multe altele, procesul colectivizării agriculturii de la Romos. Mesajul articolelor avea menirea de a încuraja politica agrară comunistă, a o plasa în prim plan la nivel raional în ceea ce înseamnă derularea unor activități agricole, a da exemple de țărani din localitate care și-au îndeplinit obligațiile față de stat, au manifestat interes față de noua politică agrară, au îndeplinit planurile campaniilor agricole sau au pus în aplicare regulile agrotehnice socialiste (Tabel 1).

Nr. crt.	Data publicării	Subiect abordat	Imagine
1	Ianuarie, 1954	Romos: sat fruntaș în raionul Orăștie în contextul colectării cotelor pentru cartofi ¹² .	Pozitivă
2	Martie, 1954	Țăranii din Romos: exemplu de urmat în privința aplicării regulilor agrotehnice ¹³ .	Pozitivă
3	Martie, 1954	Nicolae Stăncioiu: țăran exemplu pentru prășirea porumbului ¹⁴ .	Pozitivă
4	Iunie, 1954	Nicolae Stăncioiu: țăran exemplu în obținerea unor recolte bogate ¹⁵ .	Pozitivă
5	Iulie, 1954	Țăranii romosani se dedică din toate forțele pentru strângerea recoltei ¹⁶ .	Pozitivă

¹¹ Interviu cu Damian Lomonar (n. 1929, Romos), realizat la Romos în data de 5 decembrie 2014.

¹² *Problema colectărilor în discuția deputaților raionali*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 4 (340), joi 14 ianuarie 1954, p. 5, <http://www.bibliotecadeva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/01/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

¹³ *Aplicarea regulilor agrotehnice – garanția unei recolte sporite la hectar*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 24 (360), joi 25 martie 1954, p. 1, <http://www.bibliotecadeva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/03/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

¹⁴ Nicolae Stăncioiu, *Prășitul porumbului fără mușuroi mi-a adus sporuri în producția la hectar*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 25 (361), duminică 28 martie 1954, p. 2, <http://www.bibliotecadeva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/03/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

¹⁵ *Să pregătim din timp toate condițiile pentru obținerea unor recolte bogate*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 45 (380), duminică 6 iunie 1954, p. 1, <http://www.bibliotecadeva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/06/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

¹⁶ *Toate forțele pentru strângerea recoltei*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 55 (390), duminică 11 iulie 1954, p. 1, <http://www.bibliotecadeva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/07/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

6	Iulie, 1954	Țăranii romosani se întrec în strângerea recoltei ¹⁷ .	Pozitivă
7	August, 1954	Transportul cerealelor recoltate la Arie ¹⁸ .	Pozitivă
8	Februarie, 1955	Nicolae Stăncioi: țăran exemplu pentru metoda iarovizării cartofilor ¹⁹ .	Pozitivă
9	Mai, 1955	Romosul a îndeplinit planul însămânțărilor de primăvară ²⁰ .	Pozitivă
10	Decembrie, 1955	Romosul a îndeplinit planul arăturilor adânci ²¹ .	Pozitivă
11	Martie, 1956	Romosul a început lucrările agricole de primăvară ²² .	Pozitivă
12	Februarie, 1957	Familie săsească fruntașă la munca agricolă ²³ .	Pozitivă
13	Mai, 1957	Țăranii romosani fruntași la plivitul grâului ²⁴ .	Pozitivă
14	Mai, 1957	Teodor Ordean: țăran muncitor care a contractat cereale cu statul ²⁵ .	Pozitivă

¹⁷ Simion Stanciu, *Se întrec la strînsul recoltei*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 58 (393), joi 22 iulie 1954, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/07/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

¹⁸ *Să organizăm temeinic transportul cerealelor la arii*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 61 (396), duminică 1 august 1954, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1954/08/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

¹⁹ *Pentru succesul însămînțărilor de primăvară*, în „Drumul socialismului”, anul VII, nr. 456, duminică 27 februarie 1955, p. 3,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1955/02/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²⁰ Antone Olaru, *Și-au îndeplinit planul însămînțărilor de primăvară*, în „Drumul socialismului”, anul VII, nr. 477, joi 12 mai 1955, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1955/05/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²¹ *Pentru o largă popularizare a frunțașilor din agricultură și a metodelor lor*, în „Drumul socialismului”, anul VII, nr. 538, duminică 11 decembrie 1955, p. 1.

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1955/12/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²² *Au început lucrările agricole de primăvară*, în „Drumul socialismului”, anul VIII, nr. 571, duminică 25 martie 1956, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1956/03/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²³ N. Cazan, *La Orăștie, în ziua alegerilor*, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 670, miercuri 6 februarie 1957, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1957/02/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²⁴ *Lucrările de întreținere a culturilor – sarcină de seamă*, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 751, marți 14 mai 1957, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1957/05/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²⁵ *Numeroși țărani muncitori contractează cereale*, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 752, miercuri 15 mai 1957, p. 1,

<http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1957/05/mobile/index.html>,

Accesat în data de 20.11.2021.

15	Iulie, 1957	Recoltarea grâului la Romos: „nici un bob risipit” ²⁶ .	Pozitivă
16	Mai, 1958	La Romos este înființată a doua întovărășire agricolă ²⁷ .	Pozitivă
17	August, 1958	„întovărășiții din Romos obțin rezultate tot mai frumoase” ²⁸ .	Pozitivă
18	Ianuarie, 1959	Romos: noi suprafețe de teren sunt redade agriculturii ²⁹ .	Pozitivă
19	Mai, 1959	Romos: 120 ha teren sunt date agriculturii ³⁰ .	Pozitivă
20	Iunie, 1959	Romosul contractează suplimentar grâu ³¹ .	Pozitivă
21	Decembrie, 1959	Romosul contractează lână ³² .	Pozitivă
22	Martie, 1961	Romosul sat frunțaș la colectarea fierului vechi ³³ .	Pozitivă

Tabel 1: Articole propagandistice privind procesul de colectivizare a agriculturii din Romos în perioada ianuarie 1954 – martie 1961

Sursa: Proiecție proprie pe baza articolelor din periodicul „Drumul socialismului”, Hunedoara.

²⁶ *Nici o zi pierdută, nici un bob risipit*, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 801, joi 11 iulie 1957, p. 1, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1957/07/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²⁷ *Crește sectorul socialist din agricultură*, în „Drumul socialismului”, anul X, nr. 1059, joi 15 mai 1958, p. 1, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1958/05/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²⁸ *Stănila Zevedei, Întovărășiții din Romos obțin rezultate tot mai frumoase*, în „Drumul socialismului”, anul X, nr. 1143, joi 21 august 1958, p. 1. <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1958/08/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

²⁹ *Noi suprafețe de teren vor fi redade agriculturii*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1269, marți 20 ianuarie 1959, p. 1, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1959/01/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

³⁰ F. Chiruța, *Încă 120 ha. teren vor fi redade agriculturii*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1365, joi 14 mai 1959, p. 1, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1959/05/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

³¹ T. Olaru, *Există posibilități de sporire a cantităților de cereale contractate*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1403, sâmbătă 27 iunie 1959, p. 2, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1959/06/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

³² Elena Ioan, *Corespondenții voluntari ne comunică... Contractează lână*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1553, duminică 20 decembrie 1959, p. 2, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1959/12/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

³³ Gheorghe Dunu, *Fier vechi pentru oțelării*, în „Drumul socialismului”, anul XIII, nr. 1946, marți 28 martie 1961, p. 1, <http://www.biblioteca.deva.eu/periodice/drumulsocialismului/1961/03/mobile/index.html>, accesat în data de 09.02.2022.

Desigur, dincolo de această „imagine pozitivă”, favorabilă agriculturii comuniste, „Drumul socialismului”, prezintă și o serie de articole ale căror mesaj mustrează comunitatea romosană. Într-o notă, de asemenea, propagandistică, prin instrumentul mediei, vocea partidului folosea „nealiniera” Romosului fie pentru a nu prezenta țăranimea numai în culori ideale, fie pentru a „justifica” de ce nu funcționează agricultura socialistă, atât ca sistem cât și ca tehnică modernă.

În definitiv, aflată în paralel cu rezistența țărănească și represiunea comunistă, munca de lămurire a cunoscut o amplă activitate, cu atât mai mult cu cât în zona de cercetare procesul de transformare socialistă a agriculturii a înregistrat o dimensiune temporală demnă de apreciat (1949-1962). Ajunși la capătul acestui studiu, regăsim o parte din imaginea activismului asupra țăranimii romosane. În acest fel, putem conchide că autoritățile comuniste au fost nevoite să întreprindă o muncă uriașă care a implicat numeroase costuri de timp și resurse. „Munca de lămurire” a fost dusă pe mai multe fronturi: de la agitație politică, la mobilitate țărănească în spații deja colectivizate și până la instrumentul de manipulare al mediei. Chiar și așa, aducerea Romosului în mediul agriculturii socialiste nu a cunoscut sorți de izbândă prea devreme.

Evocările intervievaților și titlurile periodicului regional includ spațiul de la Romos „în lupta pentru desăvârșirea construcției socialismului”³⁴, dovedind totodată prezența propagandei și agitației de partid în zona cercetată, precum și diversitatea metodelor „muncii de lămurire”.

Bibliografie selectivă

Lucrări speciale:

Eugen Denize, *Propaganda comunistă în România (1948-1953)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2011.

Formare conștiinței socialiste a oamenilor muncii din R.P.R., București, Editura Politică.

Periodice:

Antone Olaru, *Și-au îndeplinit planul însămînțărilor de primăvară*, în „Drumul socialismului”, anul VII, nr. 477, joi 12 mai 1955.

Aplicarea regulilor agrotehnice – garanția unei recolte sporite la hectar, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 24 (360), joi 25 martie 1954.

Au început lucrările agricole de primăvară, în „Drumul socialismului”, anul VIII, nr. 571, duminică 25 martie 1956.

Lucrările de întreținere a culturilor – sarcină de seamă, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 751, marți 14 mai 1957.

Problema colectărilor în discuția deputaților raionali, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 4 (340), joi 14 ianuarie 1954.

Nicolae Stăncioiu, *Prășitul porumbului fără mușuroi mi-a adus sporuri în producția la hectar*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 25 (361), duminică 28 martie 1954.

³⁴ *Formare conștiinței socialiste a oamenilor muncii din R.P.R.*, București, Editura Politică, p. 102.

Să pregătim din timp toate condițiile pentru obținerea unor recolte bogate, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 45 (380), duminică 6 iunie 1954.

Toate forțele pentru strângerea recoltei, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 55 (390), duminică 11 iulie 1954.

Simion Stanciu, *Se întrec la strânsul recoltei*, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 58 (393), joi 22 iulie 1954.

Să organizăm temeinic transportul cerealelor la arii, în „Drumul socialismului”, anul VI, nr. 61 (396), duminică 1 august 1954.

Pentru succesul însămânțărilor de primăvară, în „Drumul socialismului”, anul VII, nr. 456, duminică 27 februarie 1955.

Pentru o largă popularizare a frunțașilor din agricultură și a metodelor lor, în „Drumul socialismului”, anul VII, nr. 538, duminică 11 decembrie 1955.

N. Cazan, *La Orăștie, în ziua alegerilor*, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 670, miercuri 6 februarie 1957.

Numeroși țărani muncitori contractează cereale, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 752, miercuri 15 mai 1957.

Nici o zi pierdută, nici un bob risipit, în „Drumul socialismului”, anul IX, nr. 801, joi 11 iulie 1957.

Crește sectorul socialist din agricultură, în „Drumul socialismului”, anul X, nr. 1059, joi 15 mai 1958.

Stănila Zevedei, *Întovărășii din Romos obțin rezultate tot mai frumoase*, în „Drumul socialismului”, anul X, nr. 1143, joi 21 august 1958.

Noi suprafețe de teren vor fi redade agriculturii, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1269, marți 20 ianuarie 1959.

F. Chiruța, *Încă 120 ha. teren vor fi redade agriculturii*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1365, joi 14 mai 1959.

T. Olaru, *Există posibilități de sporire a cantităților de cereale contractate*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1403, sâmbătă 27 iunie 1959.

Elena Ioan, *Corespondenții voluntari ne comunică... Contractează lână*, în „Drumul socialismului”, anul XI, nr. 1553, duminică 20 decembrie 1959.

Gheorghe Dunu, *Fier vechi pentru oțelării*, în „Drumul socialismului”, anul XIII, nr. 1946, marți 28 martie 1961.

Interviuri:

Interviu cu Anuța Stăncioiu (n. 1938, Romos), realizat la Romos în data de 14 aprilie 2015.

Interviu cu Damian Lomonar (n. 1929, Romos), realizat la Romos în data de 5 decembrie 2014.

Interviu cu Ioan Lomonar (n. 1940, Romos), realizat la Romos în data de 22 februarie 2015.

Interviu cu Nicolae Lomonar (n. 1926, Romos), realizat la Romos în data de 3 decembrie 2014.